

За покорството ни, и още нещо...

Алфред Фосколо

Време настава да бъдат раздрусани станалите „политически коректни“ втъпления като покорното приемане на комунизма от страна на българите и отсъствието по онова време на живо гражданско общество. Та нима не е силното българско гражданско общество което осуети отправянето на българските евреи към националсоциалистическите лагери на смъртта? Нека също припомним оценките на признати историци като Робърт Крамтън, Насим Орен или Джоузеф Ротшилд, според които при изборите от 1946 г. от всички страни под съветска окупация опозицията в България печели най-много гласове.(F.Oti in Георги Гунев – „Към брега на свободата”. Информационно обслужване, София 1992) .Същите твърдят, че сме една от страните, където е действала най-дълго въоръжена съпротива, мобилизираща поне толкова горяни и ятаци, колкото партизанското движение от 1941-1944 година. Те не подминават и факта, че първата постсталинска стачка в съветската зона избухва при тютюноработниците в Пловдив през май 1953 г., предшествайки с месец юнските вълнения в Берлин. (Manchester Guardian – N 33.290, 6 Jun 1953)

Искам също да подсетя за проучванията на професор Любомир Мигев относно борбата на българското село срещу колективизацията, време когато цели области са въставали и не малко села са обкръжавани от милиция. За тези събития професорът подчертава: “По сила и географски обхват съпротивата на българското село, развила се през пролетта на 1951 г., не намира равно на себе си движение в българската история от Освобождението насам.” (Любомир Мигев. Колективизацията на българското село 1948-1958. Стопанство, София, 1995)

Упоритостта на съпротивата на българското общество обяснява донякъде, че жестокостта на презрелия сталинизъм просъществува в България до началото на 60-те години.

Макар и още плахо, в последно време историографията е започнала да навлиза в проучването на тези събития. Обаче това не е случая относно съпротивата през следващия период, когато комунизма самонадеяно е сметнал положението за окончателно овладяно.

След потушаването на Унгарската революция и в навечерието на Пражката пролет, втората половина от комунистическото владичество в Източна Европа е времето, когато в СССР и социалистическия лагер възникна така нареченото на Западните медии “дисидентство”. Става дума за индивидуални или обществени изяви, но този път въз основа не толкова на партийно-политически убеждения, колкото на етично-моралните ценности, онези именно върху които се изгради съвременна Европа. В това отношение България не отстъпва пред другите страни под съветския ботуш.

Остава в спомена ми как, в началото на 80-те години, остракираният във Франция чешки историк Карел Бартошек, подписал “Харта 77”, призна пред мен: “Не смятай, че у нас е различно от България. Около Хавел бяхме и оставаме шепа хора.”

Ако ли има някакви разлики, те според мен са, че освен единици – като зверски убития в затвора поет Георги Заркин или Професора медик Йордан Тодоров – в редиците на “нравствената опозиция” у нас отсъстваше така наречената интелигенция. Нея режимът успя или най брутално да удуши в зародиш или хитро да удави в блага и привилегии. Но най-основната и съдбоносна разлика за нашата опозиция остава липсата на медийна разгласа поради отсъствието тук на свидетели журналисти от свободния свят, плахостта на западната дипломация и активното дезинформиране на международната общност.

Изглежда отписали са ни били може би именно заради успешно прокарания мит за нашето покорство изразен в постулата „най-верният сателит на Москва”.

Не веднъж съм се питал: с какво по достойнство се различава постъпката на деветимата съветски граждани протестирали през 1968 г. на Червения площад срещу интервенцията в Чехословакия, от протеста в София на студентите Едуард Генов, Александър Димитров и техни приятели,

защитили същата позиция по същия повод и по същото време? Различава се само с това, че никой не се погрижи да насочи към тях прожекторите на световните медии. А мъжеството си те също платиха с дълги години затвор, но в пълна анонимност. Също тогава, дори арестуването на френски гражданин, какъвто съм аз, редом с българските младежи Петър Бояджиев, Александър Иванов и други, и осъждането им в шумен процес за шпионаж заради разпространяване на позив с демократично и европейско съдържание, не получи отзвук и съпричастност на Запад.

Затова пък когато по-късно “Апелът на шестте”, отправен през зимата на 1986 г. до Виенската конференция за сигурност и сътрудничество, беше взет под внимание от международната общност, обстановката се промени. А това стана не без активното участие на фондация „Диалог”, която създадохме през 80-те години във Франция и която успя да мобилизира френските медии в защита на българската кауза.

Това ново обстоятелство безспорно повдигна самочувствието и решителността на антикомунистическата съпротива и позволи нейното сплотяване. Тя се организира в началото на 1988 г., когато беше създадено Независимото дружество за защита на правата на човека в България (НДЗПЧБ) – около Илия Минев, Петър Манолов, Благой Топузчиев, Григор Симов, д-р Константин Тренчев и много др. Именно със съдействието на “Диалог” и с подкрепата на френските синдикати бе създаден синдиката “Подкрепа”, а НДЗПЧ стана първото българско неправителствено сдружение, признато от Международната федерация за правата на човека като неин пълноправен член.

Тук няма да пропусна и една от важните прояви на Дружеството, което по-късно успя да мобилизира 300 000-те български граждани мюсюлмани, чието достойнство беше поругано от възродителния процес. Става дума за известните като “Майски събития”, развили се през пролетта на 1989 година. Само върлуващият в българската историография и в не малко мирогледи тежък етноцентризъм, позволява тези събития и до днес да не са признати като общобългарско съпротивително дело от мащаб и значимост, равни на други мащабни граждански инициативи в Източна Европа.

За тази именно достойна шепа българи за които днес не се говори искам да напомня. И ако истински бъдат отворени архивите на бившата комунистическа Държавна сигурност, ще се види, че през последните две десетилетия на режима тези хора са били всъщност хиляди. Защото само в Старозагорския политически затвор броят им рядко е падал под 200 души, плюс още толкова, разпределени по други затвори в страната.

Бедата е, че и тук за разлика от случилото се в другите освободени от комунизма страни, истински опълчилите се срещу режима не бяха допуснати да участват в изграждането на нова демократична България. За тяхното отстраняване, впрочем, активно съдействаха отсъстващите в активната съпротива социнтелигенти, същите, които днес търсят да се прикрие истината. Това е една от причините, отношението на институциите спрямо хората, които са се съпротивлявали срещу комунизма, да остава в повечето случаи или пренебрежително, или направо враждебно.

Отмяната на това не здраво за обществото статукво подлежи вече на по-младото поколение изследователи.

Иска ми се да вярвам, че днешната конференция е добър пътеводен знак в тази правилна насока.